

หยุดคิด

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ประเด็น : คุณหนังสือมาเขาบอกว่าความคิดเป็นปัญญานะ แม้แต่พระไตรปิฎกพูดถึงความเห็น ถ้าตีให้ความผิคนะเขาบอกว่าสัมมาทิฐิก็ไม่ใช่ คำว่าทิฐินั้นคือความคิดความเห็น ทิฐิคือทางความคิด หลวงปู่ดูลย์บอกว่า คิดเท่าไรไม่รู้ ต้องหยุดคิด

หลวงพ่ : เขาจับประเด็นนี้ไง คิดเท่าไรไม่รู้ต้องหยุดคิด ฉะนั้นความคิดนี้ เขาบอกความคิด ปัญญาของเรามันบังความรู้ เขาบอกเส้นผม เหมือนเส้นผมบังภูเขา ความคิดต่างๆ ปัญญา ปัญญาเข้าถึงธรรมะไม่ได้ ในความเห็นของเขานะ คำว่าปัญญาของเขานี้ปัญญามันตีความเห็นอย่างไร

ประเด็น : เขาบอกความคิดนี้มันเป็นปัญญา ปัญญาอย่างนี้มันเป็นสัมมาปัญญา สัมมาปัญญาประสาปรีติของเขา เขาพูดอย่างนั้นว่า ไม่ได้ มันเข้าไม่ได้ มันต้องเป็นความรู้จริง นี่ความรู้จริงมันต้องผ่านความคิดเข้าไป

หลวงพ่ : นี่บอกความคิด ความคิดเกิดดับ ปัญญาเกิดดับ สิ่งที่เป็นปัญญานี้ มันเป็นปัญญาทางโลกๆ มันไม่เป็นปัญญาทางธรรม หลวงปู่ดูลย์บอกว่า ความคิด คิดเท่าไรก็รู้ ต้องหยุดคิด เขาถือว่า ต้องหยุดคิด คิดไม่ได้ คิดนี้จะทำให้เสียหายหมด

คิดคือทำให้เราไม่รู้ไม่ได้ ต้องหยุดคิด แต่การหยุดคิด ความหยุดอันนั้นเขาบอกว่าความรู้ ความคิดรู้ไม่ได้ ต้องเป็นความรู้ จะรู้กายรู้จิตเอาความรู้นี้ รู้กายรู้จิต ห้ามรู้อย่างอื่น ห้ามกระดิกให้รู้กายรู้จิต ความรู้กายรู้จิตนี้ มันจะฝีกของเขาให้จิตนี้มันหลุดพ้นไปได้ ความรู้กายรู้จิต เห็นไหม มันเหมือนกับแม่แบบ

สิ่งที่ว่าแม่แบบคือคำสอน แต่เราเป็นลูกศิษย์ใช้ไหม พอเป็นลูกศิษย์เราอยากมีคุณธรรม แต่เราปฏิบัติของเราขึ้นมาไม่ได้ แต่มันจะดีโดยปรัชญากับคำสอนนั้น ว่าคิด

เท่าไรไม่รู้ต้องหยุดคิด แล้วคิดเท่าไรไม่รู้ต้องหยุดคิด แล้วความคิดมันให้โทษกับเราใช้ไหม ความคิดความทุกข์ต่างๆ มันให้โทษกับเราทั้งนั้นความคิดนี้

ความคิดเราคิดจนมันทุกข์ เราก็อยากจะหยุดคิด ทีนี้พอหยุดคิดขึ้นมา เขาบอกต้องหยุดคิด พอหยุดคิดขึ้นมา ความรู้ไม่ใช่ความคิด ความรู้ตรงๆ ไม่ใช่ความคิด ไม่ใช่ความคิดบอกรู้อย่างนี้ นี่รู้แจ้ง พอรู้แจ้ง แค่นี้ก็จบไป

จริงๆ หลวงปู่ดูลย์ท่านสอนอย่างนี้ โสลกของหลวงปู่ดูลย์นะ คิดเท่าไรไม่รู้ต้องหยุดคิด แต่การหยุดคิดนั้นก็ต้องใช้ความคิด แต่ ! ท่านใช้คำว่าแต่ เห็นไหม เราจะเปรียบเทียบให้เห็นว่า เรายอมรับว่าหลวงปู่ดูลย์ท่านพูดถูก “คิดเท่าไรไม่รู้ ต้องหยุดคิด การหยุดคิดนั้น ก็ต้องใช้ความคิด”

เห็นไหม คนรู้จริงนี่นะ ท่านพูด นายช่างหรือคนขับรถ หรือคนทำงาน การทำงานของเราทุกอย่างมันจะมีอุปสรรค การที่เราทำงานแล้วมีอุปสรรค เราต้องแก้ไขอุปสรรคนั้น ผู้ที่ชำนาญการ คู่มือทางกฎหมาย ต้องบังคับให้ใช้อย่างนั้น นักกฎหมายบางอย่างมันมีทางออก ที่ทางออกอย่างนี้แล้วมันจะถูกต้องตามกฎหมายได้ ไม่ใช่เถรตรงไปตามกฎหมายนั้น ทำอะไรไม่ได้เลย

อันนี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อ “คิดเท่าไรก็ไม่รู้ ต้องหยุดคิด แต่ การหยุดคิด ก็ต้องใช้ความคิด” คือมันไม่เป็นแม่แบบ ไม่เป็นบล็อกที่ตายตัว แต่นี้ลูกศิษย์คนที่ไม่เป็น เสร็จสองบาตร เขาสองบาตรเพื่อให้รู้ว่าบาตรนี้มันมีรอยร้าวไหม เพราะรอยร้าวต้องกลางแสงแดด มันจะมีแสงเข้ามา แต่เราเห็นเขาสองบาตร เราก็ไม่รู้ เราก็สองไปเรื่อย

เพราะเป็นลูกศิษย์แล้วไม่เข้าใจใช้ไหม ว่า คิดเท่าไรก็ไม่รู้ต้องหยุดคิด ! ต้องหยุดคิด ! ต้องหยุดคิดให้ได้ หยุดคิด นี่พอหยุดคิด เขาก็รู้ไง อยู่ที่เขารู้ตรงๆ รู้อันนั้นเห็นนะ เราจะเปรียบเทียบนะ เปรียบเทียบถึงทางโลกนะ ฝนตกฟ้าร้องต่างๆ แม่น้ำ ลำคลองนี้

เช่น เชื่อนภูมิพล เราก็ก่อนไว้ใช้ไหม เราก็ก่อนมาทำไม เราก็ก่อนภูมิพล ถ้าเราปล่อย เราไม่มีเชื่อนภูมิพลใช้ไหม แม่น้ำนี้เวลาฝนตกฟ้าร้องต่างๆ มันก็ไหลลงแม่น้ำ แม่น้ำก็ไหลลงเป็นธรรมชาติ มีน้ำใช้เป็นครั้งเป็นคราว เวลาหน้าแล้งไม่มีน้ำใช้เลย แต่พอเรากันเชื่อนขึ้นมา เราก็ก่อนไว้ใช้ มันจะได้ใช้ตลอดปี

ความคิดของเรานี้ มันเป็นไปโดยธรรมชาตินี้ละ มันเกิดมาเหมือนฝนตกฟ้าร้องนี้ มันฝนตกธรรมดา มันก็ไหลลงมา มันเกิดเองโดยธรรมชาติ มันเกิดเป็นครั้งเป็นคราวใช่ ไหม เดี่ยวก็โกรธ เดี่ยวก็เครียด เดี่ยวก็ทุกข์ เดี่ยวก็ยาก มันเป็นธรรมชาติ เราควบคุมมัน ไม่ได้ พอควบคุมมันไม่ได้นี่ พอฝนตกฟ้าร้องขึ้นมา ฝนตกมาแล้วเราจะกักเก็บน้ำไว้ใช้ เราก็สร้างเขื่อน หยุดคิด “สร้างเขื่อนหยุดคิด”

นี่คำว่า “หยุดคิด” เราสร้างเขื่อนขึ้นมาแล้ว เขื่อนอันไหนบ้างที่มันกักน้ำแล้ว ไม่ให้น้ำไหลลงมาแม้แต่หยดเดียว มีเขื่อนอันไหนบ้าง แต่คนที่เขามีปัญญานะ เขาสร้างเขื่อนขึ้นมาละ

๑. เขาได้ใช้ปั่นไฟฟ้า พลังงานของน้ำ มันมีพลังงานของมัน มันปั่นกังหันไฟฟ้าได้
๒. น้ำที่ปั่นกังหันไฟฟ้ามาแล้ว ใช้เป็นการกสิกรรมก็ยังได้

เห็นไหม คิดเท่าไรก็ไม่รู้ต้องหยุดคิด หยุดคิดจะหยุดเฉยๆ หยุดจนตายเหวอ มันไม่มี มันเป็นไปไม่ได้หรอกที่ว่าหยุดคิดโดยที่ไม่คิดนะ มันไม่มี เราหันเขื่อน เห็นไหม แล้วพอเราหันเขื่อน เรากักน้ำไว้ไหม กัก การกักน้ำไว้ เรากันเขื่อนไว้แล้ว พอกักน้ำไว้ น้ำนั้นนะ ถ้าพอฝนตกดูน้ำหลาก ฝนตกไว้มากนี้ เขื่อนมันจะพัง หรือมันล้นจากเขื่อนไป มันล้นไหม มันล้น

นี่ไง หลวงปู่ดุลย์ท่านพูดถูก คิดเท่าไรไม่รู้ต้องหยุดคิด การหยุดคิดก็ต้องใช้ความคิด เขื่อนที่เขาหันน้ำนั้น เขากันไว้ หยุดคิดนี้มันเป็นสมาธิเฉยๆ หยุดคิดนี้เหมือนเขื่อน เพราะเขื่อนกักน้ำไว้ น้ำนั้นจะเป็นประโยชน์กับการกสิกรรม มีประโยชน์กับการปั่นไฟฟ้า มีไว้ใช้ตลอดทั้งปี

หยุดคิดนี้สำคัญมากนะ หยุดคิดคือหยุดเพื่อจะใช้ประโยชน์มันต่อไป ไม่ใช่หยุดแล้ว..หันเขื่อนแล้วนะ น้ำสักหยดเดียวก็จะไม่ผ่านจากเขื่อนนี้ไปเลย เขื่อนนี้จะอยู่ได้ไหม นี่หยุดคิดแล้วห้ามคิดเลย ตายตัวเลย รู้เฉยๆ รู้มันจะเป็นนิพพาน มันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เพราะว่ามันเป็นไปไม่ได้ มันก็มีผลตอบแทนนี่ไง

ประเด็น : เห็นไหม พระอรหันต์ละชั้นที่เท่า นั้น พระอนาคานะ ระหว่างความคิด
ชั้นกับจิตแยกจากกันโดยธรรมชาติ พระอรหันต์คือพิจารณาชั้น พ้นจากชั้นไปเท่า
นั้นเอง

หลวงพ่ : ในอนัตตลักขณสูตรนะ รูปสมิงปี นิพพินทะติ เวทนาเยปี นิพพินทะติ
สัญญาเยปี นิพพินทะติ สังขารเยปี นิพพินทะติ วิญญาณสมิงปี นิพพินทะติ คือเมื่อ
หน่ายในชั้นแล้วนิพพาน หลวงตาท่านพูดเอง ท่านบอกว่าเวลาดูพระไตรปิฎกนี้ อนัต
ตลักขณสูตรนี้ละ รูปสมิงปี นิพพินทะติฯ ละชั้น ๕ แล้วนิพพาน ท่านบอกอย่างนี้ ถ้าตาย
ในภาคปฏิบัตินี้ละ ไม่ถึงพระอรหันต์หรอก ไม่ถึง

เพราะละชั้น ๕ นี้ละ อย่างมากถ้าละชั้นได้จริง ตามข้อเท็จจริง เพราะละชั้น
จิตกับชั้นแยกออกจากกัน นี้อยู่ในเรือนว่าง จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ กลั่นออกมา
มันละชั้น ๕ มา จิตไม่ใช่อันเดียวกัน มันเหลือจิตล้วนๆ พอจิตล้วนๆ นี่ไง อยู่ในเรือน
ว่าง อนาคามีนี้อยู่ในเรือนว่าง แต่เรายังอยู่ในเรือนนั้น

แต่ถ้าเป็น อาทิตตปริยายสูตรนะ มโนมิงปี นิพพินทะติ มโนสัมผัสเยปี นิพพิน
ทะติ มโนคือตัวใจ ละชั้น ๕ คำว่าละมันยังเหลือใจ พอมาทำลายใจแล้วนี้ มันถึงจะสิ้น
ไปได้ นี่ตามข้อเท็จจริงเอามาให้เห็นว่า ละชั้นนี้ไม่ใช่พระอรหันต์ ละชั้นโดย
ข้อเท็จจริงนะ แต่นั่นมันไม่ได้ละชั้นตามความเป็นจริง

ถ้าละชั้นตามความเป็นจริง มันจะรู้ว่าชั้นกับจิตแตกต่างกันอย่างไร คำว่าชั้น
กับจิตนะ แม้แต่พระโสดาบันก็รู้แล้วว่าชั้นกับจิตแตกต่างกัน เพราะเวลาพระอรหันต์
นะ ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ คือ
รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นบัญญัติแห่งความรู้สึก ความนึกคิดของเรา
นี่ ชั้น ๕ นี่ เพราะชั้น ๕ เพราะความคิดของเราเป็นเรา ทุกสรรพสิ่งเป็นเรา พอสรรพ
สิ่งเป็นเรา ความคิดเป็นเรา ทุกอย่างก็เป็นเราหมด มันไม่รู้ว่า อะไรเป็นความคิด อะไร
เป็นเรา มันก็มั่วกันไปหมดใช่ไหม มันก็เลยมาทุกข์มายาก

แต่พอเราทำจิตเราสงบเข้ามาแล้ว เราพิจารณาของเราไป มันจะเกิดความยึดมั่นอะไรต่างๆ มันเกิดจากข้อมูล เกิดจากสัญญา เกิดจากสังขาร ความปรุง ความแต่ง เกิดจากความยึดมั่นถือมั่นของมัน

พอจิตวิปัสสนาไป วิปัสสนาในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม จิตวิปัสสนาในกาย ในกายของเรานี้ กายของเรา จิตอยู่ในกายมันเกิดมาโดยกรรม เกิดมาโดยสามัญสำนึก โดยธรรมชาติของมัน เหมือนเราซื้อของสำเร็จรูปมา

อย่างเช่น จะเป็นรถยนต์กลไกใดๆ ก็แล้วแต่เนี่ย มันสำเร็จเป็นเครื่องอย่างนั้นใช่ไหม เราซื้อมา แล้วเราแกะออก เราแยกออก เราจะเห็นส่วนประกอบของมัน เราเกิดมานี้เหมือนรถยนต์เครื่องหนึ่ง เราเกิดมาเราได้ร่างกายกับได้ชีวิตมา เราเกิดมาจากท้องพ่อท้องแม่เหมือนรถยนต์เครื่องหนึ่ง เป็นอย่างนี้มาตลอดไป แล้วไม่มีใครเคยแกะแยกมันออกมาจับได้

วิปัสสนาญาณ มันมาแกะเครื่องยนต์ มาถอดออก ความถอดออกนี้ ระหว่างกายกับจิต ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ นี่มันถอดออก ความถอดออกนั้น เห็นถอดออกตามความเป็นจริง ถ้าถอดออกตามความเป็นจริง ชั้นกับจิตมันแยกออกจากกัน ถ้าเป็นพระโสดาบันนะ จะพูดคำนี้ออกมาว่า จิตเป็นชั้น ชั้นเป็นจิตนี้ เป็นไปไม่ได้เลย

ประเด็น : แต่เวลาเขาพูดออกมา เห็นไหม บอกว่า จิตนี้ส่งออกไม่ได้ เพราะจิตนี้เป็นชั้น เป็นทุกข์ ตัวจิตเป็นตัวทุกข์ ตัวจิตเป็นตัวชั้น จะส่งออกได้อย่างไร

หลวงพ่ : คำนี้เป็นการยืนยันได้ว่า คนคนนี้ ไม่รู้จักชั้นกับจิตว่ามันแตกต่างกันอย่างไร ถ้าชั้นกับจิตยังไม่รู้ว่าแตกต่างกันอย่างไร ไม่มีภูมิของพระโสดาบัน พระโสดาบันจะเห็นชั้นกับจิตแยกออกจากกันโดยสังขารเลย ชั้นเป็นชั้น จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕

ถ้าเขาเป็นพระโสดาบัน เขาจะไม่พูดว่า ชั้นเป็นจิต จิตเป็นชั้น จิตต้องเป็นจิต ชั้นต้องเป็นชั้น มันคนละเรื่องกัน ถ้าพูดมันฟุ้งถึงภูมิในหัวใจ ว่าหัวใจนั้นมันมีภูมิมากน้อยขนาดไหน ถ้าหัวใจมันมีภูมิของมัน มันจะรู้ของมัน

เราจับต้นหญ้ามานี้ เราบอกว่าเป็นต้นข้าว ถ้าคนมันโง่มันก็เหมือนกัน มันก็ว่า น่าจะเป็นไปได้ แต่เป็นขวานานี้ เขารู้ไหม ขวานาเขาปลูกข้าวอยู่ทุกวัน ข้าวกับต้นหญ้า เขาแยกแยะได้ชัดเจนไหมว่า ข้าวกับหญ้าแตกต่างกันอย่างไร

แต่เด็กน้อยมันอาจจะไม่รู้ก็ได้ ต้นหญ้ากับต้นข้าวมันใกล้เคียงกันมาก เขาว่าต้นข้าวกับต้นหญ้ามันอาจจะเหมือนกันก็ได้ เห็นไหม นี่ก็เหมือนกัน นักปฏิบัติ ถ้ามันยังเห็นการใกล้เคียงกันอยู่ มันไม่สมมุจเลพหวน มันไม่แยกแยะโดยชัดเจนอย่างนี้ มันจะเป็นขวานาโดยความชำนาญไม่ได้

มันก็เหมือนเป็นปัญญาชนที่หัดทำนาไป เป็นปัญญาชนแม้แต่ต้นข้าวกับต้นหญ้ามันยังแยกไม่ถูกเลยว่า อะไรเป็นหญ้าอะไรเป็นข้าว นี่ก็เหมือนกันตัวจิต มันยังแยกจิตไม่ถูกเลยว่า จิตกับขันธมันต่างกันอย่างไร แล้วมันจะมีภูมิจิตอะไรของมันมา มันไม่มีภูมิจิตอะไรของมันมาเลย มันถึงไม่รู้ ว่า หลวงปู่ดุลย์บอกว่า คิดเท่าไรก็ไม่รู้ต้องหยุดคิด

การหยุดคิด มันก็หยุดมา เหมือนสร้างเขื่อน แม่น้ำนี้ ปล่อยให้มันไหลไป เราเกิดมานี้มีบุญนะ เราถือว่าเราเกิดมาบุญ เราถึงสร้างบุญกุศลได้ เรามาประพฤติดุปฏิบัติกัน แต่มีบุญมันก็เป็นบุญครั้งคราวใช้ไหม มันเป็นครั้งคราวมันไม่จบไม่สิ้น มันมีบุญของมันขึ้นมา เวลาผีฝนตก แหล่งน้ำโดยธรรมชาติของมัน มันก็เป็นประโยชน์กับสิ่งมีชีวิต ที่ไหนมีน้ำที่นั่นมีชีวิต

แล้วแหล่งน้ำนี้มันก็เป็นธรรมชาติ เหมือนชีวิตเราทั้งหมดไปชีวิตหนึ่ง วันคืนล่วงไปๆ บุญกุศลที่เราสร้างมันก็หมดไปๆ นี่มาด้วยบุญกุศลนะ มาเป็นมนุษย์ แล้วได้พบพุทธศาสนาด้วย แล้วทำใจต่อไป พอทำต่อไป ความคิดนี้มันเหมือนแหล่งน้ำ ชีวิตเราขึ้นอยู่กับธรรมชาติ แล้วเราจะทำอย่างไรจะเอาสิ่งที่เป็นธรรมชาติมาเป็นประโยชน์กับเวลาหน้าแล้ง เวลาที่ไม่มีฝน ไม่มีน้ำ เราจะเอาน้ำมาทำประโยชน์เพื่ออะไร

นี่เหมือนกันความคิดเรามี จิตเรามีทุกอย่างเรามี แต่เราก็ใช้ชีวิตประจำวันกันอยู่ที่นี่ เราใช้ชีวิตประจำวันใช้เป็นวิชาชีพทำมาหากินกันอยู่ที่นี่ เราไม่ได้ประโยชน์อะไรจากมันเลยเธอ นี่หลวงปู่ดุลย์ท่านสอนอย่างนี้ สิ่งที่ใช้กันอยู่นี้มันก็เป็นชีวิตประจำวัน

สิ่งที่เราใช้ดำรงชีวิต สิ่งที่เราแสวงหาเพื่อเงินเพื่อทองมา ทำบุญกุศลมาก็เพื่อเรา เราเสียสละมาก็เพื่อบุญกุศลนี้ ก็เป็นธรรมชาติของชีวิต เพราะเรารู้ว่าเป็นบุญกุศล มี

ศาสนาไม่มีศาสนา คนโบราณเขาถือผีกัน เขาก็มีเสียสละกันของเขาว่าได้นุญมากได้นุญน้อย

แต่เวลาพระพุทธเจ้าสอนถึงอริยสัจสี่ใหม่ แล้วหลวงปู่คุณของท่านประพาศปฏิบัติของท่านขึ้นมา ท่านถึงบอกว่า คิดเท่าไรก็ไม่รู้ คิดเท่าไร ทำความดีเท่าไร มันเป็นอามิส พระพุทธเจ้าถึงสอน

“อานนท์ เธอบอกชาวบ้านเขาณะ เวลามาท่านผ่านพระพุทธเจ้าให้ปฏิบัติบูชาเถิด อย่าเป็นอามิสบูชาเลย”

ทำบุญกุศลอะไรต่างๆ เป็นอามิสไป มันด้วยวัตถุ ด้วยการให้ ด้วยการเสียสละเป็นอามิสบูชา ในการปฏิบัติ เอาอะไรไปปฏิบัติ เอาปฏิบัติสิ่งที่บัญญัติเป็นวัตถุที่ไหนเป็นวัตถุ ความคิดก็เป็นวัตถุอันหนึ่ง อารมณ์เป็นวัตถุอันหนึ่ง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์อยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ถ้าสุกรบาตา หลานพระสารีบุตรจะมาต่อว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า เอาตระกูลพระสารีบุตรมาบวชหมดเลย

“ข้าพเจ้าไม่พอใจสิ่งต่างๆ ไม่พอใจอะไรเลย”

พระพุทธเจ้าเลยบอกว่า “ถ้าเธอไม่พอใจอะไรต่างๆ เธอต้องไม่พอใจอารมณ์ความรู้สึกของเธอด้วย อารมณ์ความรู้สึกของเธอก็เป็นวัตถุอันหนึ่ง”

อารมณ์ความรู้สึกนี้ อย่างพวกเรานั้นเป็นนามธรรม จิตมันจับไม่ได้หรอก ไม่ใช่วัตถุ จับไม่ได้มันเป็นนามธรรม มันจับอะไรไม่ได้เลย แต่ถ้าคนมีอำนาจวาสนา คนทำความสงบของจิตเข้ามา จิตมันสงบเข้ามา มันจับอารมณ์ได้เป็นวัตถุอันหนึ่ง จิตเห็นจิตนี้เป็นวัตถุอันหนึ่ง

ขั้นกับจิตนี้ จิตเป็นพลังงาน ความคิดเป็นความคิด เป็นอารมณ์ความรู้สึก จับต้องได้ ! จับต้องได้ ! ถ้าจับต้องได้เอาอะไรไปจับมัน คุณ เวลาเหล็กกล้า ถ้าเหล็กเขาหลอมเหล็ก เขาเอาอะไรไปจับมัน เอาเข็ม เอาวัตถุไปหลอมเหล็กนั้นมา

แล้วอารมณ์ความรู้สึกนี้เอาอะไรไปจับมันถ้าไม่เอาจิต เอาสิ่งที่เหนือกว่ามันไปจับมัน เพราะอารมณ์

ประเด็น : เขาบอก จิตส่งออกไม่ได้ มันเป็นสัญญาอารมณ์ต่างหาก

หลวงพ่ : สัญญาอารมณ์มันเกิดจากอะไร ลมนี้ ลมพัด แม้แต่ลมพัดมันเกิดจากอะไร มันเกิดจากความร้อนของอากาศ ความร้อนของอากาศมันลอยตัวขึ้นไป สิ่งต่างๆ มันต้องมีเหตุมา แล้วสัญญามันเกิดมาจากไหน จิตส่งออกไม่ได้ สัญญาอารมณ์ต่างหากเป็นผู้ส่งออก สัญญาอารมณ์มาจากไหน ลมมาจากไหน มันต้องมีที่มาที่ไป มันไม่มีอะไรลอยมาจากฟ้า ถ้าบอกสัญญาอารมณ์ส่งออก ส่งออกมาจากใคร ใครเป็นคนส่งออก

นี่ไงเพราะเห็นแต่สัญญาอารมณ์ เพราะสัญญาอารมณ์ สิ่งที่เราารู้สึกนึกคิดนี้ วัตถุธาตุ เราจะเอาสิ่งที่เป็นไปจับต้องมัน เราต้องมีเครื่องมือที่จะไปจับต้องมัน แต่ถ้าไม่มีเครื่องมือไปจับต้องมัน เราก็ใช้แต่จินตนาการ สัญญาอารมณ์นี้มันเป็นจินตนาการได้ แต่ตัวจิตมันจินตนาการไม่ได้ เพราะตัวจิตมันจะจินตนาการตรงนี้ได้ได้อย่างไร

ในเมื่อเพราะตัวเองจิตไม่เคยสงบเข้าไปเห็นตัวจิต มันยังไม่ว่าอะไรเป็นจิตอะไรเป็นขันธ พอไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นขันธ

ประเด็น : มันก็ว่า จิตนั้นเป็นขันธ ขันธนั้นเป็นทุกขสัจ ทุกขสัจจะส่งออกได้อย่างไร

หลวงพ่ : อันนั้นก็อันหนึ่งเห็นไหม จิตส่งออกโดยธรรมชาติของมัน พอจิตส่งออกเข้าไป มันก็ย้อนกลับมา อันนั้นเป็นจิตส่งออกนะ นี่เป็นกระบวนการหนึ่ง แต่กระบวนการอีกโสดกหนึ่งของหลวงปู่ดูลย์ “คิดเท่าไรไม่รู้ต้องหยุดคิด”

การหยุดคิด พอหยุดคิดนี้นะ การหยุดคิดมันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธินี้แหละ พอปัญญาอบรมสมาธิ พอจิตมันหยุด เพราะหยุดนี้ “สมาธิคือจิตหนึ่ง” จิตหนึ่งนะ จิตหนึ่งคือจิตเป็นสมาธิ จิตหนึ่งไม่ใช่ธรรมหนึ่ง เอโก ชัมโม ธรรมที่เป็นเอก ธรรมที่เป็นหนึ่ง ธรรมที่เป็นหนึ่งนั่นคือธรรมะเป็นหนึ่ง

แต่ถ้าเป็นจิตหนึ่ง จิตหนึ่งไม่ใช่ธรรมหนึ่ง จิตหนึ่งเป็นสมาธิหนึ่ง จิตหนึ่งคือจิตตั้งมั่น จิตหนึ่งคือจิตเป็นสมาธิ นี่ไง จิตหนึ่ง แต่ถ้าจิตไม่เป็นหนึ่ง จิตเป็นสอง จิตสองจิตมีสัญญาอารมณ์ จิตมีความคิด ถ้าจิตสอง เราจะไม่เห็นจิตหนึ่ง

เพราะจิตที่เป็นอารมณ์สัญญานี้มันจะครอบงำจิต เหมือนกับผลส้ม กับเปลือกส้ม เราหยิบส้มเมื่อไร เราก็หยิบถูกเปลือกส้ม เพราะเราจะหยิบเนื้อส้มไม่ได้ เพราะมันมี

เปลือกส้มหุ้มอยู่ สัญญาอารมณ์นี้มันจะห่อหุ้มจิตอยู่ ขณะที่ว่าจิตสองนี้แหละ แต่เราก็ไม่เห็นจิตสอง

ถ้าจิตสอง คนที่เคยลอกเปลือกส้ม และคนที่ได้เคยกินเนื้อส้ม จะเข้าใจว่า ส้มนี้มีเปลือก คนที่ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันเห็นแต่สัญญาอารมณ์ มันชำแรกสัญญาอารมณ์เข้าไปถึงตัวจิตบ่อยครั้งเข้าๆ จนมันเห็นว่าความคิดเป็นเปลือก พลังงานเป็นตัวจิต เห็นไหม จิตหนึ่ง จิตหนึ่งคือจิตที่เป็นสัมมาสมาธิ นี่ไง หยุดคิด พอหยุดคิด

ประเด็น : เขาบอกว่าหยุดคิด พอหยุดคิดแล้วสิ่งที่หยุดคิด สมาธิเป็นปัญญาไม่ได้ หยุดคิด หยุดรู้ คิดเท่าไรก็ไม่รู้ ต้องหยุดคิด แล้วจะรู้ รู้ด้วยความรู้

หลวงพ่ : แต่ตัดทิ้งของหลวงปู่ดูลย์ไปครั้งหนึ่ง ตัดทิ้งไปเลย “คิดเท่าไรไม่รู้ ต้องหยุดคิด แต่การหยุดคิด ก็ต้องใช้ความคิด” หลวงปู่ดูลย์พูดถูกมาก แต่เพราะตัวเองเข้าใจไม่ถึง มันก็เลยเอาความหยุดคิดนั้นเป็นเป้าหมาย เพราะอะไร เพราะครูบาอาจารย์ท่านถึงที่สุดแล้ว ท่านพูดของท่าน คนที่ชำนาญ อย่างพ่อแม่ พ่อแม่สอนลูก ยิ่งปู่ย่าตายาย พ่อแม่สอน พ่อแม่ก็ยังตามใจลูกนะ แต่ปู่ย่าไม่ค่อยตามใจ เพราะปู่ย่าผ่านชีวิตมามากกว่าพ่อแม่ ปู่ย่านี้ชำนาญมาก

อันนี้ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ที่ท่านผ่านมาแล้ว ท่านชำนาญในประสบการณ์ของจิต ประสบการณ์ตรงอันนั้น ท่านจะรู้ของท่าน แล้วเวลาเรารู้ของท่าน เราไปพูดไว้ครึ่งๆ กลางๆ หรือพูดไว้แล้วสิ่งที่ไปไม่ได้

ลูกศิษย์นั้นพอปฏิบัติไปถึงตรงนั้น จะรู้เลยว่าอาจารย์มีภูมิขนาดไหน ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นความจริงนะ ท่านจะพูดถึงจบกระบวนการคือ ครอบคลุมหมด ไม่มีสิ่งใดที่เราไปรู้แล้ว แล้วจะไม่ครอบคลุมถึงเลย แล้วครูบาอาจารย์ท่านพูดไว้ครอบคลุมหมดแล้ว แต่เวลาตัวเองปฏิบัติขึ้นไป ดัดออกครึ่งหนึ่ง

ประเด็น : แม้แต่ในจิตส่งออกก็ไปตัดว่า หลวงปู่ดูลย์คลาดเคลื่อน ไม่น่าจะเป็นอย่างนั้น ใช้คำว่า **“ไม่น่าจะเป็นอย่างนั้น”** ไม่กล้าบอกว่าไม่เป็น **“ไม่น่าจะเป็นอย่างนั้น น่าจะคลาดเคลื่อน ความเป็นจริงน่าจะเป็นสัญญาอารมณ์ส่งออก ไม่ใช่จิตส่งออก”**

ประเด็น : อันนี้ก็เหมือนกัน อ้างว่า หลวงปู่ดูลย์บอกว่า จิตคิดเท่าไรไม่รู้ ต้องหยุดคิด การหยุดคิดนี้คือเป้าหมาย คือสิ่งที่ทำให้ เพราะหยุดคิดแล้วมันก็รู้กายรู้จิต การรู้กายรู้จิตคือความรู้จริง คือวิปัสสนาปัญญา

หลวงพ่ : มันเป็นไปได้ไม่ได้ ! มันเป็นไปได้ไม่ได้ ! การคิดอย่างนั้น เพราะถ้า.. มันเป็นไปได้เพราะในการวินิจฉัยของเขา

ประเด็น : เขาบอกว่า ต้องรู้ รู้เฉยๆ รู้กาย รู้จิต เขาว่าของเขานะ รู้กาย รู้จิต เพราะแม้แต่ทิฐิ ก็เป็นความเห็น ก็เป็นความคิด

หลวงพ่ : นี่ไง ทิฐิก็เป็นความคิด ถ้าบอกว่ารู้กาย รู้จิตนะ แล้วเป็นวิปัสสนาญาณนะ ถ้ามันทะลุได้ ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ จิตเราสงบเข้ามาเห็นใหม่ อย่างพุทโธๆ จิตมันสงบเข้ามาเป็นเจโตวิมุตติ มันรู้โดยการเห็น พอมันรู้โดยการเห็น มันเห็นกายใจใหม่ มันจะวิภาคะ จะแยกส่วนขยายส่วน มันเห็นโดยภาพ มันเห็นโดยการวิปัสสนา

มันเห็นสภาวะแบบนั้น มันก็เป็นกำลังของจิต มันมีปัญญารู้ว่ามันมีมรรค ญาณ มีสัมมาทิฐิ มีสัมมากัมมันโต มีหมด แต่ เขาบอกให้ดูเฉยๆ พอดูเฉยๆ แล้วมันไปขัดแย้งกับสัมมาทิฐิ ถ้าพูดกันโดยเนื้อหาสาระ โดยเนื้อหา

เขาจะบอกว่ามรรคก็ผิดใจ เขาจะบอกว่าสัมมาทิฐิก็เข้าถึงชำระกิเลสไม่ได้ เพราะคำว่าทิฐินั้นเป็นความเห็น โอ้โฮ.. อ่านเข้าไปแล้วมันเจ็บปวดๆ

แม้แต่มรรคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาก็โต้แย้ง

ประเด็น : เขาโต้แย้งว่าสัมมาทิฐิ คำว่าทิฐินี้คือความเห็น ไม่ใช่หยุดคิด ถ้าคำว่าทิฐิ มันเป็นความเห็น มันเป็นความคิดแก้กิเลสไม่ได้

หลวงพ่ : โอ้โฮ..ซ็อกเลยนะ คิดไม่ถึงว่า อย่างว่าแต่หลวงปู่ดูลย์ หลายๆ ครูบาอาจารย์เลย แม้แต่คำว่าทิฐิ สัมมาทิฐินี้ เขาบอกคำว่า ทิฐิ คือความเห็น คือความคิด ถ้าพูดถึงทิฐินี้ละ ความเห็นความคิดมันมีหลากหลาย มันมีแต่หยาบๆ อย่างเช่น เห็นใหม่ ดูสิ คำพูดของเรา เป็นคำพูดโลกๆ อย่างที่พูดเมื่อวาน เรื่องมรรค ก็นี่ไง เราบอกว่า ทุกคนทำมรรคใจทำมรรคกายให้สะอาดบริสุทธิ์ ให้มรรคใจเป็นแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้ไหม เราบอกว่า

คอนโดมิเนียม สร้างจากข้างบนลงมาได้ไหม ไปสร้างชั้นที่ ๑๐๐ ก่อน แล้วสร้างลงมาเรื่อยๆ เป็นไปได้ไหม เพราะเราไปคิดกันอย่างนั้นไง เราจะสร้างคอนโดมิเนียม ชั้นที่ ๑๐๐ ก่อน แล้วก็สร้างชั้นที่ ๕๕ ชั้นที่ ๕๔ จะสร้างอย่างนั้นได้ไหม

เพราะถ้าว่าไม่มีความอยาก เห็นไหม เราไปดีค่ากัน มรรคที่สะอาดบริสุทธิ์ มรรคสามัคคี มรรคที่สะอาดบริสุทธิ์ มันก็ต้องเป็นผล คือมรรคนี้นำพัฒนาการของมัน จนมันจะมรรคสามัคคี จนมันเป็นผล คือจะเป็นชั้นที่ ๑๐๐ แต่ชั้นที่ ๑๐๐ นี้มันต้องขึ้นไปจากคานคอดิน ขึ้นจากเสาเข็มขึ้นไป

จะบอกว่ามรรค หรือสมาธิอะไรก็แล้วแต่ มันเกิดจากความสกปรกโสมมของใจเรานี้แหละ เกิดจากพื้นฐานนี้แหละ เราต้องสร้างจากพื้นฐานนี้ขึ้นไป พอสร้างจากพื้นฐานนี้ขึ้นไปแล้วนี้ ทุกคนเกิดมา จากความรู้สึกจากทุกข์ของเรา จากตัวตนของเรา จากพัฒนาการของเรา พัฒนาการมันขึ้นไป

จากปุถุชน เป็น กัลยาณปุถุชน พอกัลยาณปุถุชน เป็น เคนโสดาปัตติมรรค พอโสดาปัตติมรรค มันจะพัฒนาการของมันขึ้นไป แล้วที่จะไม่มีความอยากเลยมันคือพระอรหันต์เท่านั้น แล้วถ้าไม่มีพระโสดาบัน สกิทาคา อนาคา จะเกิดมาจากใคร มันก็เกิดมาจากการพัฒนาการของจิต มันพัฒนาการของมันขึ้นไป

ฉะนั้นจะบอกว่าสัมมาทิฐิ ทิฐิอย่างนี้มันจะเป็นความคิดความเห็นอยู่ ถ้าเป็นความคิดมันก็ไม่ใช่หยุดคิด โอ้โฮ..นี่เราพูดนะ เราพูดอย่างนี้ พอพูดอย่างนี้ปั๊บนะ ถ้าคำพูดเราออกไปนะ เขาจะบอกว่า

“พระสงฆ์ดีทุกอย่างเลย เสียอย่างเดียวเราเข้าใจผิด เข้าใจผิดทุกอย่างเลย พระสงฆ์ดีนะ เสียอย่างเดียวเข้าใจผิด” เพราะไปรู้ทันเขาใจ ถ้าเขาไม่คิด ไม่มีความมุ่งหมายอย่างนี้ จะเอาคำว่าสัมมาทิฐิ คำว่า ทิฐิในสัมมา มันเป็นความคิด แล้วก็บอกว่า การหยุดคิด มันขมวดไปอยู่ในอันเดียวกัน แล้วเขาบอกว่า แม้แต่สัมมาทิฐิ คำว่าทิฐิ ก็เป็นความคิด ความเห็น ต้องหยุด เพราะความคิดนี้แก็กเลสไม่ได้

แต่ถ้าคนปฏิบัติเป็นนะ พอจิตมันสงบเข้าไปแล้ว คำว่าสัมมาทิฐิ สัมมาทักขณโต สัมมาอาชีโว สัมมาสังกัปปो คำว่าสัมมา มันจะเริ่มพัฒนาการขึ้นมา ความเพียรชอบ งาน

ชอบ มันจะพัฒนาการของมัน คือมันมีฐานของมันใช้ใหม่ มีพื้นฐานเป็นสัมมาสมาธิใช้ใหม่ แล้วพอมันออกรู้ พุดอย่างนี้ พอมันออกรู้ จิตมันสงบแล้วออกรู้กาย ออกรู้เวทนา

ความรู้ถ้ามันมีกำลังขึ้นไป มันพิจารณาของมันเข้าไป มันจะปล่อยวางของมัน คือมรรค หรือว่าความเห็นของมรรค มันจะเข้าไปเริ่มแยกแยะ เริ่มขยาย ความที่เป็นอุปาทาน ความที่เป็นการเข้าใจผิดของใจ มันจะเข้าไปแยกแยะ แยกแยะด้วยอะไร แยกแยะด้วยจิต เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม

กาย เวทนา จิต ธรรม เป็นเป้าหมาย จิตนี้มันเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม โดยจิตนี้ มันก็เริ่มพิจารณาของมัน มันเริ่มวิปัสสนา เริ่มดูความเปลี่ยนแปลงของมัน พอมันมีความเปลี่ยนแปลงของมัน ปัญญามันก็เกิดกับจิต พอจิตเห็นการเปลี่ยนแปลง เออะ.. เออะ.. เปลี่ยนแปลงโดยข้อเท็จจริงที่จิตมันเห็น

มรรค หรือ สัมมาทิฐิ มันก็ต้องพัฒนาการของมันด้วยการวิปัสสนาญาณ มันจะวิปัสสนาญาณของมันออกมาวิปัสสนา นี่ไง สัมมาทิฐิ จากหยาบมันจะละเอียด มันจะมรรคญาณ เห็นใหม่ มรรคที่มันหมุนตัว มันจะละเอียดเข้าไป มันก็มีการกระทำของมันอย่างนี้

ถ้ามีการกระทำอย่างนี้มันจะรู้เลยว่า ขันธ์เป็นขันธ์ จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ เป็นอย่างไร ไม่บอกว่า คำนี้ละ มันเป็นคำตาย ที่ว่า

ประเด็น : จิตก็คือขันธ์ ในเมื่อจิตคือขันธ์ ขันธ์คือทุกข์ ฉะนั้นจิตถึงส่งออกไม่ได้ เพราะจิตเป็นตัวทุกข์

หลวงพ่ : โอ้โฮ.. เพราะคำพูดอย่างนี้นะ มันขายหมด มันเอาจิตได้สำนักความรู้ทั้งหมดออกมาตีแผ่ ว่าไม่มีความรู้จริงเลย สิ่งที้อนั้นมันเป็นธรรมของพระพุทธเจ้าทั้งหมด แล้วสิ่งที่สอนมา นี่ไง “การปฏิบัติที่ว่า เรียบง่าย ๆ มันถึงไม่มีผลไง”

มันไม่มีผลที่คำพูดของคนสอนนั้น ถ้าคนสอนมันมีผลนะ มันจะพูดถึงผลที่ผิดออกมาได้อย่างไร ก็อย่างที่ว่า ดันข้าวกับหญ้านี้ยังแยกกันไม่ถูกเลย จิตกับขันธ์ก็ยังไม่เป็นเลย แล้วบอกมีผลขึ้นมาได้อย่างไร ผลไม่มีขึ้นมา ไม่มีขึ้นมาเพราะความจริง คนรู้จริงมันจะพูดถึงผลที่..

ใครเป็นเจ้าของบริษัทใหญ่ๆ ถ้าเราไม่สามารถควบคุมบริษัท เราไม่สามารถควบคุมพนักงานของเราได้ บริษัทเราเหลือไหม บริษัทเรา เราปกครองบริษัทเราไม่รอดนะ คนที่จะดูแลบริษัทของเรานี้ เราต้องรู้กระบวนการของมันทั้งหมดใช่ไหม เราต้องรู้จิตนิสัยของบุคลากรของเรา นโยบายของเรา เงินทุนของเรา สินค้าของเรา รู้ทุกอย่างนะ สิ่งนั้นมันถึงเจริญงอกงามใช่ไหม

ไอ้นี้พูดผิดทุกคำเลย พนักงานก็ใครก็ไม่รู้ นโยบายก็ไม่รู้เรื่อง ทุนเหวอ ภูเขียบเอากลางอากาศ มันเป็นไปได้ไหม ! มันเป็นไปได้ไหม ! มันเป็นไปได้ไหม ! แต่ทำไมคนเขาเชื่อกัน เราบอกเลยคำพูดนี้มันลอยๆ มาก

เมื่อวานลูกศิษย์เขาบอกไม่ใช่ คำพูดนี้ เขามีฐานรองรับ ฐานรองรับคืออะไร คือปรัชญาไง คือคนที่ปฏิบัติแล้วมันว่างใจ คือผู้ที่ปฏิบัติ เราบอกว่า โอ้โฮ..ฐานของมันต้องเอาความจริงดี เอามรรคญาณ เอาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามารองรับดี อย่าเอาปรัชญาของเด็กๆ ปุณฺชนถึว่าเด็ก

ในกระบวนการในบริษัท ๔ นี่นะ ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา นี่ อุบาสก อุบาสิกา ถึว่าต่ำสุด แล้วกระบวนการนี้ กระบวนการข้อเท็จจริง ไปฝากไว้กับคฤหัสถ์ ฝากไว้กับผู้ปฏิบัติ มันจะเป็นความจริงขึ้นมาได้อย่างไร เพราะหน่วยที่อยู่ต่ำสุดมันต้องพัฒนาขึ้นมาใช่ไหม

ฉะนั้นสิ่งที่รู้จริงมันต้องอยู่ที่ธรรมดี อยู่ที่ครูบาอาจารย์ที่รู้จริงดี ไม่ใช่ไปอยู่ที่ปรัชญา เพราะมันเป็นปรัชญาอย่างนี้ป๊าบ พอเราปฏิบัติ ทุกคนปฏิบัติแล้ว จากคนไม่ดีเดี๋ยวนี้เป็นคนดีขึ้น มันก็เหมือนเราชาวพุทธ อย่างนี้ไม่ต้องปฏิบัติหรอก แม้แต่พุทธศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี

คนเรานะถ้ามีสติมีปัญญาแล้วศึกษาเข้ามามันจะเป็นคนดี เป็นคนดีตรงไหนรู้ไหม คนที่ไม่ดีเพราะอะไร คนที่ไม่ดีเพราะไม่รู้จักตัวเอง ถ้าคนคนไหนรู้จักตัวเอง คนนั้นจะเป็นคนดี คนไหนยอมสำนึก คนดีแม้แต่ คนเรานี้ เด็กหรือคนที่มันไม่ดี มันต่อต้านต่อต้านเพราะอะไร เพราะคิดว่าพ่อแม่ไม่รัก คิดว่าสังคมรังแก มันก็จะต่อต้านสังคมทำลายสังคม

ถ้าเด็กคนไหนมีสติสัมปชัญญะนะ ดูเห็นไหม เด็กบางคน ตั้งแต่เด็กขึ้นมา เด็กกตัญญู มันวิ่งไปวิ่งมา เลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ ไปโรงเรียนกลับมา ต้องมาป้อนข้าวพ่อ ป้อนข้าวยาย ป้อนข้าว.. ทำไมเด็กมันดีละ เพราะเด็กมันเข้าใจตัวมันเอง มันยอมรับความเป็นจริง

ถ้าพวกเราศึกษาธรรมะนี้ พอศึกษาธรรมะปั๊บ.. เรารู้ว่าเราเป็นคน เราเป็นคนที่จะมีความหมั่นเพียร พอเป็นคนมีความสามัญสำนึก คนมีสามัญสำนึกคนมีสติปั๊บนี มันจะทำการที่ดีๆ กับมัน มันก็เท่านั้นแหละ พอกำหนดแล้ว กำหนดจิต จิตกลวง จิตรู้ จิตว่าง จิตเพ่ง จิตตั้ง สิ่งนี้ละ แล้วมันเป็นอย่างนั้นทุกคนไหม มันไม่เป็นหรอก

ฉะนั้นถ้ามันเป็นความจริงนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์ท่านบอกอยู่แล้ว พุทโธ พุทโธ พุทโธนี่ พุทโธนี่สำคัญที่สุด เพราะ พุทโธ มันเป็นพุทธานุสติ พุทธะเป็นเจ้าของศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของศาสนา

แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านชื่อว่า “พุทธะ พุทโธ” แล้วเราเป็นชาวพุทธ ถ้าเราไม่เคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราไปเคารพตัวเอง ดูจิตคือเอาอะไรดู

เราจะบอกว่าไม่ใช่ดูจิต ดูความคิด ไม่มีใครเคยเห็นจิต ถ้าคนเคยเห็นจิต เขาไม่พูดอย่างนี้แล้ว เพราะหลวงปู่ดูลย์บอกว่า “ดูจิต ดูจิต จนจิตเห็นอาการของจิต แล้วจิตวิปัสสนามัน”

ไม่ใช่ดู ดู ดูเฉยๆ ไม่ใช่ ! นี่ไง ที่ว่า คิดเท่าไร ก็ไม่รู้ต้องหยุดคิด คิดเท่าไรก็ไม่รู้ไม่รู้หรอกต้องหยุดคิด ก็ดูจิต ดูจิต จนจิตมันตั้งมั่นของมัน แล้วจิตเห็นอาการของจิต คิดเท่าไรก็ไม่รู้ต้องหยุดคิด แต่การหยุดคิดนั้นก็ต้องใช้ความคิด แต่ต้องใช้ความคิด

พอต้องใช้ความคิดปั๊บ สัมมาทิฏฐิ มันถึงไม่ขัดแย้งกัน สัมมาทิฏฐิ สัมมากัมมันโต สัมมาต่างๆ มันไม่ขัดแย้ง เพราะ ตัวเองไปตัดตอนไข่ใหม่ ตัดตอนว่า ถ้าคิดผิดหมดต้องหยุดคิด สัมมาทิฏฐิ ก็เป็นความคิด สัมมาทิฏฐิก็เลยกลายเป็นผิดไปเลย แต่พอจิตมันหยุดคิดปั๊บนี พอจิตมันหยุดคิด แต่ก็ต้องใช้ความคิด เพราะความคิดมันเป็นความคิดต่างระดับ ความคิดคนละขั้นตอน ความคิดแบบโลกีย์ปัญญา คือ ความคิดแบบสามัญสำนึก ความคิดโดยตัวตนของเรา

พอจิตสงบ พอเราจุติ หรือเรากำหนด พุทโธ พุทโธ จุติ มันคลาดเคลื่อนได้ง่าย แต่ถ้า พุทโธ พุทโธนี้ เราทำงานบนดิน ทำงานบนความรู้สึก มันไม่ตัดรากถอนโคน คือว่า เราจะนึกพุทโธ จิตต้องนึกขึ้นมา ต้องมีเจตนาถึงจะนึกพุทโธออกมาได้ ฉะนั้นผู้ที่นึกพุทโธ มันมีเจตนา มันมีกระแส มีเจตนา เจตสิก มันเกิดจากจิต

พุทโธ พุทโธ เวลาสงบ มันสงบเข้าไปสู่ที่จิต พอจิตมันสงบเข้ามา พอจิตสงบแล้ว ออกรู้ ออกวิปัสสนาของมัน มันไม่ตัดรากถอนโคน มันไม่ตัดรากตัวตนของเรา พอมันออกไปวิปัสสนาเห็นใหม่ ไครวิปัสสนา ก็ตัวจิตวิปัสสนา ตัวจิตออกรู้ พอตัวจิตออกรู้ ผลที่ตอบสนองมา มันก็ตอบสนองเข้ามาที่จิต

แต่ถ้าไปดูความคิด ดูความคิดๆ เห็นใหม่ ดูความคิดไม่รู้อะไรดูความคิด ไม่รู้อะไรดู เพราะอย่างนี้ ทศนคติ โลกทัศน์เป็นอย่างนี้ ถึงบอก ธรรมะเป็นธรรมชาติใน อ้าว .. ก็ดูความคิดเกิดจากจิตใช่ไหม ดูความคิด พอความคิดมันหยุด นี่ไง หยุดคิด พอหยุดคิด ก็รู้เฉยๆ ก็พระอรหันต์เลย ธรรมะก็เป็นธรรมชาติใน ลมพัดมาเห็นใหม่ พอลมนิ่ง อ้าว..ก็พระอรหันต์ใน ไม่มีการเคลื่อนไหว ธรรมชาติ กลับไปสู่ธรรมชาติ

ประเด็น : แล้วบอกว่า จิตเดิมของทุกคน มีนิพพานอยู่ในตัวมันเองอยู่แล้ว อยู่เฉยๆ รู้เฉยๆ รู้โดยธรรมชาติ นิพพานจะเกิดขึ้นมาเอง

หลวงพ่ : โอ้.. ถ้าอย่างนั้นนะ พวกเรานะ ใครเกิดมานะ นั่งกันเฉยๆ เลยเดี่ยวพวกนี้ เป็นพระอรหันต์หมด มันเป็นไปได้ทั้งนั้นแหละ ทศนคติจากความเห็นผิด คำสอน กระบวนการของมันเลยผิดหมด พอกระบวนการของมันผิดหมด

แล้วถ้าพูดถึงความผิดของตัวเอง มันเหลวไหล มันไม่มีจุดยืน มันไม่มีที่อ้างอิง ก็เลยแปะหลวงปู่ดูลย์ไว้ ทั้งที่หลวงปู่ดูลย์นี้สอนถูก แปะไว้เลย แปะไว้ยังตีความคำสอน หลวงปู่ดูลย์ผิดอีก ตัดตอน ตัดครึ่งตลอดมา ตัดตอนเพราะกระบวนการของหลวงปู่ดูลย์คนเป็นใช่ไหม กระบวนการของมัน

ถ้าคนเป็นนี้บริหารจบกระบวนการของมัน แต่ในเมื่อเราทำไม่ได้ พอเราทำไม่ได้ มันใช้ปรัชญาของเรา ที่บอกว่า รับเขาไม่ได้ เขามีปรัชญารองรับ ก็ปรัชญาของรากหญ้า ปรัชญาของผู้ไม่รู้ เพราะไปตัดตอนของมัน พอตัดตอนปั๊บ.. เข้าใจได้ในความเห็นของ

ตัวเองที่เข้าใจได้ แต่ความเห็นของธรรมที่จะเหนือขึ้นไปเข้าใจด้วยไม่ได้ พอเข้าใจไม่ได้ ก็ตัดครึ่งหนึ่ง

ครึ่งหนึ่งที่เราเข้าใจได้ อีกครึ่งหนึ่งหลวงปู่ดูลย์คลาดเคลื่อน หลวงปู่ดูลย์สอนผิด ถ้าจะสอนด้วยตัวเอง ก็ไม่มีหลังอิง คนเรานี้ะ ไม่มีความจริงเป็นจุดยืน ไม่มีหลักอิง ไม่มีหลักของตัวเอง มันพุดออกมาแล้วมันไม่มีจุดยืน ก็เอาครูบาอาจารย์เป็นหลังอิงไว้ หลังอิงไว้ก็ไม่เข้าใจตามที่ครูบาอาจารย์รู้อีก มันเลยไม่มีเหตุมีผล

ถ้ามันมีผลของมันนะ หยุดคิด ความหยุดคิดตามความเป็นจริงนะ ความหยุดคิดคือสัมมาสมาธิ แต่ก็ต้องใช้ความคิด มันถึงจะเป็นความคิดไป แล้วถ้าเป็นความคิดไปตามความเป็นจริงไม่พุดอย่างนี้ ไม่พุดที่ว่า แม้แต่นิโรธเขาก็บอกไว้เหมือนกันนะ นิโรธนี้เอาไว้แก้ทุกข์ใหม่

หนังสือนี้จะจะเป็นวัตถุดิบให้เทศน์ได้ทุกวันเลย จับไปตรงไหนนะ ผิดตรงนั้น ! จับไปตรงไหน ผิดตรงนั้น ! ไม่อยากจะพุดนะ นี่มันอัดเทปอยู่ เพราะเราดูมาตั้งแต่หยดน้ำแล้ว เห็นผิดมาหลายที มันอะใจมาตลอด ทำไมทำกันอย่างนี้ ! ทำไมทำกันอย่างนี้ ! เคี้ยวนี้ชัดเจนหมดแล้ว

ถึงกลับมาที่ว่า “ถ้าเราจะเป็นชาวพุทธ แล้วเราจะซื่อสัตย์กับพุทธศาสนา เราจะยืนอยู่บนความถูกต้อง”

ถ้ายืนอยู่บนความถูกต้อง ขนโคกับเขาโค เขาโคมันมีน้อย โคตัวหนึ่ง มีอยู่ ๒ เขา คุณพินิจของคน จะเข้าถึงความจริงมันต้องเหนื่อยยาก ทุกคนไม่ยอมเหนื่อยยาก ทุกคนอยากสุขสบาย ทุกคนมีความสมัครจะไปเป็นขนโค ไม่อยากสมัครเป็นเขาโค ถ้าเป็นเขาโค มันจะโดนตากตาก โดนแรงเสียดสี แต่ถ้าไปเป็นขนโค มันสบาย เพราะขนโคมันเยอะ มันทับซ้อนกันอยู่ ตามกระแสไป อยู่เฉยๆ เคลื่อนไปตามกระแส

นี่มันก็อยู่ที่ใครจะเลือกนะ บางทีก็น้อยใจนะ ศาสนาไม่ใช่ของกูเว้ย ! ทำไมกูต้องมาเหนื่อยยากอยู่คนเดียว ! แต่มันก็พุดไม่ออก มันก็ทำไปตามความรู้สึก ตามความที่เราจะทำได้เนาะ เอวัง